

SYNODY I KOLEKCJE PRAW

Tom XIII

Dekrety papieskie
według
Collectio Hispana

Tłumaczenie

Agnieszka Caba, *Dekrety* 1-59
Anna Kołtunowska, *Dekrety* 60-103

Rewizja przekładu i opracowanie

Monika Ożóg
Henryk Pietras SJ

Wydawnictwo WAM

Kraków 2021

NADAWCY I ADRESACI LISTÓW

List 1

LIST PAPIEŻA DAMAZEGO DO BISKUPA ANTIOCHEŃSKIEGO PAULINA

Per filium meum

380 rok (?)

PL 84, 627-628; JK 235; J³ 557; CPL 1633, Gryson 442.

Epistolae Damasi 3: PL 13, 356.

Coll. Ps.-Is., Decreta Damasi XIV, Hinschius 498; PL 130, 656-657.

Coll. Quesnelliana: PL 56, 684 (obie części razem).

Collectio romana bipartita, Holste I, c. 180.

Sieben, *Vetustissimae epistulae* 1, 210-213.

Nadawca:

Damazy, biskup Rzymu (1 X 366 – 11 XII 384), wcześniej diakon papieża Liberiusza. Został wybrany równocześnie z Ursynem. Na temat dramatycznych wydarzeń związanych z tym podwójnym wyborem zob. *Gesta inter Liberium et Felicem episcopos* (CA 1) oraz *Libellus Precum Marcellini et Faustini* (CA 2 – relacja przeciwników Damazego), a dodatkowo CA 3-13; Hieronim, *Chronicon*, a. 366. Najważniejsze świeckie źródło: Ammianus Marcellinus, *Rerum gestarum libri qui supersunt* XXVII, 3, 12-15. Data rozpoczęcia pontyfikatu z *Libellus Precum*, data śmierci: *MartHier* (AS Nov. 643, nota 1); *Notitia ecclesiarum* 25 (CCL 175, 308). Zob. LP 39, SCL 9, 92-94; Synod Rzymski (378), SCL 1, 288-292; Sokrates, HE IV, 29; Sozomen, HE VI, 23. HC 20; Ch. Piétri, M. Ghilardi, „Damaso”, NDPAC 1, 1325-1329; PCBE 2/1, 530; C. Carletti, „Damaso I”, *Enciclopedia dei Papi*, Treccani.it.; BS 4, 433-443; A. Bober, „Damazy”, EK 3, 987-988; Fros 2, 5-6; NSWP, 263-264; G. De Spirito, *Ursino e Damaso: una nota*, w: *Peregrina curiositas: eine Reise durch den*

„*orbis antiquus*” zu Ehren von Dirk Van Damme, ed. von A. Kessler, Th. Ricklin, G. Wurst, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1994, 263-274; R. Lizzi Testa, *Senatori, popoli, papi. Il governo di Roma al tempo dei Valentiniani*, Bari: Edipuglia 2004, 129-170; U. Reutter, *Damasus, Bischof von Rom (366-384): Leben und Werk, Studien und Texte zu Antike und Christentum*, Tübingen: Mohr Siebeck 2009; G. Pilara, M. Ghilardi, *La città di Roma nel pontificato di Damaso (366-384): vicende storiche e aspetti archeologici*, Roma: Aracne 2010; G. Clemente, „The Roman Senate and the Politics of Religion in the Collectio Avellana (IV-VI Century AD)”, *Scripta Classica Israelica* 36 (2017) 126-130. Por. Ch. Piétri, *Roma christiana. Recherches sur l'Église de Rome, son organisation, sa politique, son idéologie, de Miltiade à Sixte III (311-440)*, Bibliothèque des Écoles françaises d'Athènes et de Rome 224, Roma: École française de Rome 1976, I, 833-840. 873-880; *Histoire de christianisme* II, ed. J.-M. Mayeur, Ch. (†) et L. Piétri, A. Vauchez, M. Venard, Desclée 1995, 379-382; K. Tyburowski, „Wkład papieża Damazego w kościelne i świeckie umocnienie władzy”, *VoxP* 24 (2004) 46-47, 211-222.

Adresat:

Paulin, prezbiter w Antiochii, biskup w latach 362-381 (HEO 682; M. Simonetti, „Paulino di Antiochia”, NDPAC 3, 3824-3825, P. Szczur, „Paulin”, EK 15, 79-80), był zwolennikiem wyznania wiary podpisanego w Nicei i stał na czele niewielkiej wspólnoty schizmatycznej względem biskupów nieuznających tego *credo*. Przez Bazylego Wielkiego uznawany za zwolennika sabelianizmu, nie pojednał się z biskupem Melecjuszem (biskup 379-381; HEO 682; M. Simonetti, „Melezio di Antiochia”, NDPAC 2, 3190-3192; NSWP, 698-699; J. Czerwień, „Melecjusz”, EK 12, 497) uznanym na całym Wschodzie i chwalonym za ortodoksję m. in. przez Ojców Kapadockich. Ustanowiony biskupem przez Lucyfera z Cagliari w 362 roku został uznany za biskupa Antiochii przez Atanazego, a przez Kościół rzymski ok. 380, o czym świadczy ten list. Jego wspólnota pozostała schizmatyczna, gdy na miejsce Melecjusza wybrano Flawiana, biskupa 381-404 (S. J. Voicu, „Flaviano di Antiochia”, NDPAC 2, 1979; NSWP, 369-370; F. Drączkowski, „Flavian I”, EK 5, 323), a na miejsce Paulina – Ewagriusza (biskup 388-392/393; HEO 682; J. Gribomont, „Evagrio di Antiochia”, NDPAC 1, 1877; NSWP, 342-343; F. Drączkowski, „Ewagriusz z Antiochii”, EK 4, 1372). Flawian został uznany przez Teofila z Aleksandrii, o czym świadczy synod w Konstantynopolu w 394 r. (SCL 4, 67-68), i niedługo potem przez

Rzym. Na temat schizmy w Antiochii, bardziej spowodowanej ambicjami niż sporami teologicznymi, ciągle punktem odniesienia jest: F. Cavallera, *Le schisme d'Antioche (IV-V s.)*, Paris: Alphonse Picard et Fils 1905. Być może dwa pierwsze dekryty są dwoma częściami tego samego listu, jak suponuje Ch. Piétri, *Roma christiana* I, 873-880.

List 2

LIST TEGOŻ PAPIEŻA DAMAZEGO DO TEGOŻ PAULINA

Post concilium Nicaenum

377/378 rok

PL 84, 628-630; JK 235; J³ 557; CPL 1633; Gryson 442.

Epistolae Damasi 4: PL 13, 358-364.

Coll. Ps.-Is., Decreta Damasi XV, Hinschius 499-500; 516-518; PL 130, 657; Synodus Romana (376/377), SCL 1, 285-288.

Theodoretus, HE V, 11; *Tomus Damasi*, CCL 50A, 564-565 (Appendix C), secundum editionem: C. H. Turner, *Ecclesiae occidentalis monumenta iuris antiquissima*, I/2, 281-294 = SCL 1, 285-288; *The Synodicon Vetus*, ed. and transl., J. Duffy, J. Parker, Washington: Dumbarton Oaks Texts Five 1979, 66; P. Galtier, *Le „tome de Damase”*, RSR 26 (1936) 385-418; 563-578 (de paternitate Ambrosiana, AD 382).

Vetustissimae epistulae 1, 214-221.

Nadawca i adresat patrz List 1.

List 3

LIST PAPIEŻA SYRYCJUSZA DO HIMERIUSZA, BISKUPA TARRAGONY

Directam ad decessorem nostrum

11 lutego 385 roku

PL 84, 629-638; JK 255; J³ 605; CPL 1637.

Siricius papa, Epistolae et decreta 1, PL 13, 1132-1147; SCL 4, 35-43.

Coll. Quesnelliana: PL 56, 554.

Coll. Ps.-Is., Decreta Siricii papae XVI, Hinschius 520, PL 130, 677-683.

Coll. Dionysiana: PL 67, 231.

Coll. canonum Mutinensi XL: Fornasari 312-319.

Vetustissimae epistulae 2, 302-328.

K. Zechel-Eckes, *Die erste Dekretale* 81-119.

Nadawca:

Syrycjusz, biskup Rzymu (grudzień 384-26 XI 398). Dzienna data rozpoczęcia pontyfikatu nie jest sprecyzowana, zob. Prosper z Akwitanii, *Chronicon integrum*, PL 51, 585, MGH AA 9, 461. Data śmierci: *Mart-Hier*, AS Nov. 621, nota 1. LP 40, SCL 9, 94-95; HC 20; PCBE 2/2, 2086; BS 11, 1234-1237; Fros 5, 377-378; B. Studer, „Siricio papa”, NDPAC 3, 5023; Elena Cavalcanti, „Siricio”, *Enciclopedia dei Papi*, Treccani.it; NSWP, 899-900; R. Mazurkiewicz, „Syrycjusz”, EK 18, 1373-1374. Por. B. Kötting, *Christentum und heidnische Opposition in Rom am Ende des 4. Jahrhunderts*, Münster: Aschendorff 1961; D. Callam, „Clerical Continence in the Fourth Century”, *Theological Studies* 41 (1980) 3-50; K. Zechel-Eckes, *Die erste Dekretale. Der Brief Papst Siricius' an Bischof Himerius von Tarragona vom Jahr 385* (JK 255), Aus dem Nachlass mit Ergänzungen herausgegeben von Detlev Jasper, MGH Studien und Texte 55, Hannover: Hahnsche Buchhandlung 2013; J. Vilella Masana, „La Epistola 1 de Siricio: Estudio Prosopográfico de Himerio de Tarragona”, *Augustinianum* 44 (2004), 337-369; Viciano i Vives A., *La decretal del papa Sirici a Himeri de Tarragona*, w: Gavalda Ribot, Pau, *Fructuós I el cristiannisme primitiu a Terragona (segles I-VIII)*, ed. J. M. et alii, Actes del Congrès de Tarragona (19-21 de Juny de 2008), Biblioteca Tàrraco d'Arqueologia, vol. 6, Tarragona: Fundació Privada Liber 2010, 659-674; A. Ferreiro, „Pope Siricius and Himerius of Tarragona (385): Provincial Papal Intervention in the Fourth Century”, w: *The Bishop of Rome in Antiquity*, ed. G. D. Dunn, New York: Routledge 2016, 73-85.

Adresat:

Himeriusz, biskup Tarragony od 384 do 390 r. Nie posiadamy o nim innych wiadomości. Pisał do Damazego, ale list otrzymał już Syrycjusz i nań odpowiada. Por. E. Florez, *España Sagrada*, t. 25, Contiene las memorias eclesiásticas antiguas de la Santa Iglesia de Tarragona, Madrid: La Real Academia 1839², 34-36; HC 361.

List 4

LIST TEGOŻ PAPIEŻA SYRYCJUSZA

Optarem semper

390 rok (Gryson: rok 393)

PL 84, 638; JK 260; J³ 613; CPL 1637; Gryson 780.

Epistolae Siricii 7: PL 13, 1168-1172.

Epistola Siricii papae ad Mediolanensem Ecclesiam (wśród listów Ambro-
żego n. 42): PL 16, 1121-1123.

CSEL 82/3, 296-301, [corrigenda 296 i 82/4, 365] (*Ambrosii episcopi extra
collectionem*) ed. M. Zelzer, Vindebona 198.

Coll. Quesnelliana: PL 56, 562.

Coll. Ps.-Is., Decreta Siricii papae XVI, Hinschius 523-524, PL 130, 683-684.

Vetustissimae epistulae 2, 344-348.

Jasper, *Papal Letters*, 3-35.

Nadawca patrz List 3.

List 5

**LIST TEGOŻ PAPIEŻA SYRYCJUSZA SKIEROWANY
DO RÓŻNYCH BISKUPÓW**

Cogitantibus nobis

Lata 384-398

PL 84, 637-640; JK 263; J³ 619; CPL 1637.

Epistolae Siricii 6: PL 13, 1164-1166.

Coll. Ps.-Is., Decreta Siricii papae XVI, Hinschius 524-525; PL 130, 685-
-686.

Jasper, *Papal Letters*, 35.

Nadawca patrz List 3.

List 6

LIST PAPIEŻA INNOCENTEGO DO BISKUPA DECENCJUSZA

Si instituta ecclesiastica

19 marca 416 roku

PL 84, 639-644; JK 311; J³ 701; CPL 1641; Gryson 584.*Epistolae Innocentii* 25: PL 20, 551-561.*Coll. Dionysii*: PL 67, 237.*Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae* VI, Hinschius 527-529; PL 130, 694-697.*Coll. canonum Mutinansis* XLII, 1-9: Fornasari 325-329.*La lettre du Pape Innocent Ier à Décentius de Gubbio (19 mars 416)*, Texte critique, traduction et commentaire, ed. R. Cabié, Louvain: Publications Universitaires de Louvain, 1973; Święty Innocenty I, papież, *List do Decencjusza, biskupa Gubbio*, tłum. i oprac. W. Turek, Toruń: Wyd. UMK 2017. *Vetustissimae epistolae* 2, 488-503.G. D. Dunn, *The Letters of Innocent I*, CCL (w druku).*Italia Pont.* IV, 82, n. 1.Jasper, *Papal Letters*, 26.

Nadawca:

Innocenty, biskup Rzymu od 20 lub 22 XII 401 (402?) do 12 III 417 według katalogów papieży; według kronik Marcellina Comesa *Chronicon* (MGH AA XII, 67) i Prospera, *Chronicum integrum* (MGH IX, 465) miał rozpocząć pontyfikat w 402 roku, za konsulatu Arkadiusza i Honoriusza, obu po raz piąty, i taka data przyjmowana jest coraz powszechniej. Data śmierci: *MartHier*, *Mart Bedae* i *MartUsuardi*; *MartRom* również podaje 12 III, ale na 28 lipca potwierdza jego wspomnienie liturgiczne w Rzymie, co tłumaczy tę właśnie datę w LP 42, 8. Za jego pontyfikatu miał miejsce najazd Gotów Alaryka na Rzym (410 r.) o czym w listach jest wielokrotnie wspomniane. Por. LP 42, SCL 9, 97-100. HC 20; BS 7, 840-843; Fros 3, 138-139; B. Studer, „Innocenzo I papa”, NDPAC 2, 2563-2564; A. Pollastri, „Innocenzo I”, *Enciclopedia dei Papi*, Treccani.it.; NSWP, 477-478; J. Śrutwa, „Innocenty I”, EK 7, 248-249; P. Allen, B. Neil, *Crisis management in late antiquity (410-590 CE): a survey of the evidence from Episcopal Letters, Supplements to Vigiliae Christianae* 121, Leiden, Boston: Brill 2013, 214; *Coll. Quesnelliana*: PL 56, 515-527.

Adresat:

Decencjusz, biskup znany tylko z tego listu. HC 58; PCBE 2/1, 536; S. Heid, „Decenzio di Gubbio”, NDPAC 1, 1344-1345.

List 7

LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO WIKTRYCJUSZA, BISKUPA ROUEN

Etsi tibi, frater

15 lutego 404 roku

PL 84, 643-648; JK 286; J³ 665; CPL 1641; Gryson 584.

Epistolae Innocentii 2: PL 20, 469-481.

Coll. Quesnelliana,: PL 56, 519.

Coll. Dionysii: PL 67, 241.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae XXX, Hinschius 529-531; PL 130, 698-702.

Coll. canonum Mutinansis XLII, 10-11: Fornasari 330-331 (punkty 12-13).

Vetustissimae epistulae 2, 372-388.

Synodus Romana (6 ian. 386), SCL 4, 46-47 (canones decreti 1-2. 5-6. 8-10).

Jasper, *Papal Letters*, 22, nota 84.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Wiktrycjusz, biskup Rouen ok. 390-409. HC 311; BS 12, 1310-1315; Fros 6, 119; NSWP, 979. Por. A. Anscombe, „St. Victricius of Rouen and St. Patrick”, *Ériu* 7 (1914) 13-17; G. D. Dunn, „Canonical Legislation on the Ordination of Bishops: Innocent I's Letter to Victricius of Rouen”, w: *Episcopal Elections in Late Antiquity*, ed. J. Leemans et alii, Berlin: Walter de Gruyter 2011, 145-166.

List 8**LIST PAPIEŻA INNOCENTEGO DO EKSUPERIUSZA,
BISKUPA TULUZY***Consulenti tibi***20 lutego 405 roku**

PL 84, 647-652; JK 293; J³ 675; CPL 1641; Gryson 584.

Epistolae Innocentii 6: PL 20, 495-500.

Coll. Quesnelliana: PL 56, 500.

Coll. Dionysii: PL 67, 215.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae XXXI, Hinschius 531-533; PL 130, 702-705.

H. Wurm, „Decretales selectae ex antiquissimis Romanorum Pontificum epistulis decretalibus”, *Apollinaris* 12 (1939) 57-78.

Początek i punkt 1 zacytowany na synodzie: Agatha (506), c. 9; SCL 8, 4-6.

Vetustissimae epistulae 2, 404-415.

Jasper, *Papal Letters*, 22-28.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Eksuperiusz, biskup Tuluzy przed 405 – ok. 415. HC 351; BS 5, 104; Fros 2, 123.

List 9**LIST INNOCENTEGO DO BISKUPA FELIKSA***Mirari non possum***Lata 401-417**

PL 84, 651-654; JK 314; J³ 722; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 37: PL 20, 603-605.

Coll. Dionysii: PL 67, 248.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae XXXII, Hinschius 533; PL 130, 705-706.

Vetustissimae epistulae 2, 510-515.

Italia Pont. VIII, 305, n. 1.

Jasper, *Papal Letters*, 22-28.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Feliks, biskup Nocery w czasach Innocentego I. *Italia Pont.* IV, 51, n. 1; HC 59.

List 10

LIST INNOCENTEGO DO BISKUPÓW MAKSYMA I SEWERA

Ecclesiasticorum canonum

Lata 401-417

PL 84, 653-654; JK 315; J³ 713; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 38: PL 20, 605.

Coll. Dionysii: PL 67, 249.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 544; PL 130, 706-707.

Coll. canonum Mutinensis: Fornasari 333, n. 17.

Vetustissimae epistulae 2, 516-517.

Italia Pont. X, 5-6, n. 1.

Nadawca patrz List 6.

Adresaci:

Maksym, biskup Bruttów w Kalabrii, znany tylko z tego listu. Być może z siedzibą w Cosenza, jak się domyśla F. Lanzoni, *Le diocesi d'Italia dalle origini al principio del secolo VII (an. 604)*, Faenza: F. Lega 1927, I, 343; HC 151; PCBE 2/ 1, 1471. Por. G. D. Dunn, „The Development of Rome as Metropolitan of Suburbicarian Italy: Innocent I's Letter to the Bruttians”, *Augustinianum* 51 (2011) 137-167.

Sewer, również znany tylko z tego listu; PCBE 2/2, 2056.

List 11

LIST INNOCENTEGO DO AGAPITA
I POZOSTAŁYCH BISKUPÓW*Multa in provincia*

Lata 401-417

PL 84, 653; JK 316; J³ 723; CPL 1641.*Epistolae Innocentii* 39: PL 20, 606 .*Coll. Dionysii*: PL 67, 250.*Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae*, Hinschius 544; PL 130, 707.*Vetustissimae epistulae* 2, 518-519.*Italia Pont.*, IX, 272, n. 1.

Nadawca patrz List 6.

Adresaci, biskupi Apulii:

Agapit, Macedoniusz – bliżej nieznani. Por. PCBE 2/1, 42 oraz 2/2, 1344.**Marian** (lub **Maurianus**) bywa utożsamiany z członkiem delegacji wysłanej przez papieża Innocentego i cesarza Honoriusza do Konstantynopola i cesarza Arkadiusza z propozycją zwołania soboru w sprawie złożonego z urzędu Jana Chryzostoma, biskupa Konstantynopola. Misję tę opisał Palladiusz, *Dialog o życiu Jana Chryzostoma* 4, SCh 341, 84-92. F. Lanzoni, *Le diocesi d'Italia* I, 266-267; PCBE 2/2 1398. Por. *Italia Pont.* IX, 272, n. 1. Jan Chryzostom, biskup Konstantynopola od 26 lutego 398 do 20 czerwca 404, w wyniku licznych intryg potępiony na synodzie „Pod dębem” w 403 roku, zebrany przez biskupa Aleksandrii Teofila (SCL 4, 151-154). Biskupi Rzymu nigdy tego potępienia i idącego za tym zesłania nie zaakceptowali i upominali się o rehabilitację Jana zmarłego na wygnaniu 14 września 407 roku. Taki akt nastąpił i uroczystie sprowadzono relikwie świętego do Konstantynopola w 438 roku (Teodoret z Cyru, HE V, 36, 2). Grumel 9-17; HEO 3; A.-M. Malingrey, S. Zincone, „Giovanni Cristostomo”, NDPAC 2, 2216-2224; NSWP, 509-519; BS 6, 669-701; Fros 3, 210-213; F. Drączkowski, „Jan Chryzostom”, EK 7, 766-769. Por. *Cesarstwo Wschodniorzymskie 330-641*, Świat Bizancjum, t. 1, ed. C. Morisson, Kraków: Wydawnictwo WAM 2007, 80-81.

List 12

**LIST PAPIEŻA INNOCENTEGO DO RUFUSA I GERONCJUSZA
ORAZ POZOSTAŁYCH BISKUPÓW W MACEDONII**

Mora coepiscoporum

414 rok

PL 84, 655-656; JK 304; J³ 693; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 18: PL 20, 537-539.

Coll. Dionysii: PL 67, 250.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 544; PL 130, 707.

Vetustissimae epistulae 2, 462-465.

Nadawca patrz List 6.

Adresaci:

Rufus, biskup Salonik (przed 412-434). HEO 423. Por. G. D. Dunn, „Innocent I and Rufus of Thessalonica”, *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 59 (2009) 51-64.

Geroncjusz, biskup Ber (przed 343-przed 449); HEO 431.

Flawian, prawdopodobnie biskup Philippi; HEO 449.

Sofroniusz, Macedoniusz, Prosdocjusz i Arysteusz – niezidentyfikowani.

List 13

**LIST PAPIEŻA INNOCENTEGO DO FLORENCJUSZA,
BISKUPA TIVOLI**

Non semel

Lata 401-417

PL 84, 655-656; JK 317; J³ 714; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 40: PL 20, 606-607.

Coll. Dionysii: PL 67, 251.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 545; PL 130, 708.

Coll. canonum Mutinensis, Fornasari 334, n. 19.

Vetustissimae epistulae 2, 520-521.

Italia Pont. II, 76, n. 1.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Florencjusz, lub Florentinus, biskup Tivoli, skądinąd nieznany. PCBE 2/1, 835; HC 37. Zob. G. D. Dunn, „The Letter of Innocent I to Florentinus of Tivoli”, *Journal of the Australian Early Medieval Association* 6 (2010) 9-22.

List 14

LIST PAPIEŻA INNOCENTEGO DO PROBUSA

Conturbatio procellae

Lata 401-417

PG 84, 655-656; JK 313; J³ 712; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 36: PL 20, 602-603.

Collectio Dionysii: PL 67, 251.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 545; PL 130, 708.

Coll. canonum Mutinensis, Fornasari 335, n. 20.

Vetustissimae epistulae 2, 509.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Probus, *vir illustris*, skądinąd nieznany, mimo hipotez utożsamiających go z różnymi mężami o tym imieniu.

List 15

LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO BISKUPÓW AFRYKAŃSKICH AURELIUSZA I AUGUSTYNA

Acceptissimi mihi

406 rok

PL 84, 657-658; JK 297; J³ 680; CPL 1641; Gryson 584.

Epistolae Innocentii 10: PL 20, 511.

Epistolae Augustini 184, CSEL 44, 731.

Coll. Dionysii: PL 67, 251.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 545; PL 130, 709.

Vetustissimae epistulae 2, 424-425.

Nadawca patrz List 6.

Adresaci:

Aureliusz, biskup Kartaginy w latach ok. 392-426. HC 524; PCBE 1, 105-127; M. G. Mara, „Aurelio di Cartagine”, NDPAC 1, 658-660; NSWP, 171; BS 2, 609-612; J. Kowalczyk, „Aureliusz”, EK 1, 1134.

Augustyn (354-430), biskup Hippony od roku ok. 396. HC 554; A. Trapè, „Agostino di Ippona”, NDPAC 1, 145-159; NSWP, 128-169; BS 1, 428-608; Fros 1, 302-304; J. Misiurek, „Augustyn”, EK 1, 1087-1095.

List 16

LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO TEGOŻ AURELIUSZA, BISKUPA KARTAGINY

Charitatis nostrae

412 rok (Gryson: rok 413)

PL 84, 657-658; JK 301; J³ 689; CPL 2281a; Gryson 584.

Epistolae Innocentii 14: PL 20, 517-518.

Coll. Dionysii: PL 67, 252.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 545; PL 130, 709.

Vetustissimae epistulae 2, 438-439.

Nadawca patrz List 6.

Adresat patrz List 15.

List 17

LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO TEGOŻ AURELIUSZA, BISKUPA KARTAGINY

Qua indignitate

2 czerwca 416 roku

PL 84, 657-658; JK 312; J³ 703; CPL 1642; Gryson 585.

Pominięty w zbiorze listów Innocentego w PL 20.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 546; PL 130, 709-710.

Vetustissimae epistulae 2, 504-507.

Jasper, *Papal Letters*, 17. 36.

Gryson 585 daje temu listowi nr 44 (ostatni).

Nadawca patrz List 6.

Adresat patrz List 15.

List 18

**LIST ZACHĘCAJĄCY TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO
DO SZLACHETNEJ JULIANY***Singulare membrum***413 rok**

PL 84, 659-660; JK 302; J³ 690; CPL 1641; Gryson 584.

Epistolae Innocentii 15: PL 20, 518-519.

Coll. Dionysii: 67, 252.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 546; PL 130, 710.

Vetustissimae epistulae 2, 440-441.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Anicja Juliana, żona senatora i konsula w roku 395, Anicjusa Olybriusa, matka kilkorga dzieci, wielka benefaktorka Jana Chryzostoma w czasie jego wygnania (Jan Chr., *List* 169, PG 52, 709; zob. wyżej, s. XXX), zaprzyjaźniona z Augustynem, który dedykował jej dziełko *De bono viduitatis*, a ona pisała do niego, dziękując za przestrzeżenie jej przed Pelagiuszem (*List* 188 w *epistolarium* Augustyna), który również do niej pisał (PL 30, 15-45). Hieronim wychwala ją w liście do jej córki Demetriady, będącym traktatem o dziewictwie (*List* 130, *ŻMT* 63, 191-209). PLRE 1, 468; PCBE 2/1, 1169-1171. Por. G. D. Dunn, „The Christian Networks of the Aniciae: The Example of the Letter of Innocent I to Anicia Juliana”, *Revue d'études augustiniennes et patristiques* 55 (2009) 53-72.

List 19

**LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO
DO PREZBITERA BONIFACEGO***Ecclesia Antiochena***415 rok**

PL 84, 660; JK 309; J³ 699; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 23: PL 20, 546-547.

Coll. Dionysii: PL 67, 252.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 546; PL 130, 710.
Vetustissimae epistulae 2, 480-481.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Bonifacy, późniejszy papież (418-422). Już w roku 406 posłował do Konstantynopola z propozycją zwołania soboru w sprawie zesłanego Jana Chryzostoma, razem z Marianusem (por. wyżej, List 11 Innocentego). Teraz papież informuje go o pojednaniu z Kościołem antiocheńskim i prosi o rozpowszechnienie tej informacji wśród zwolenników Attyka. PCBE 2/1, 318-319; A. Pollastri, „Bonifacio I”, NDPAC 1, 802-803; NSWP, 216; BS 3, 328-331; Fros 1, 489; C. Baran, J. Szymusiak, „Bonifacy I”, EK 2, 793-794. Por. niżej, List 30.

List 20

LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO ALEKSANDRA, BISKUPA ANTIOCHEŃSKIEGO

Quam grata mihi

415 rok

PL 84, 659-660; JK 306; J³ 696; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 20: PL 20, 543.

Coll. Dionysii: PL 67, 253.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 546; PL 130, 71.

Vetustissimae epistulae 2, 472-473.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Aleksander, biskup Antiochii w latach 412-421, któremu udało się zakończyć schizmę między zwolennikami Paulina, zwanymi w tym liście ewagriami, a zwolennikami Flawiana. Zob. Sokrates, HE V, 15; Teodoret z Cyru, HE V, 35; HEO 682; M. Simonetti, „Alessandro di Antiochia”, NDPAC 1, 204.

List 21**LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO
DO BISKUPA MAKSYMIANA***Miramur prudentiam***415 rok**

PL 84, 659-662; JK 308; J³ 698; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 22: PL 20, 544-546.

Coll. Dionysii: PL 67, 253-254.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 546-547; PL 130, 711.

Vetustissimae epistulae 2, 476-479.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Maksymian, biskup Macedonii? Por. wyżej, *List* 12 (Innocentego).

List 22**LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO ALEKSANDRA,
BISKUPA ANTIOCHEŃSKIEGO***Apostolici favoris***415 rok**

PL 84, 661-662; JK 305; J³ 695; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 19: PL 20, 540-542.

Coll. Dionysii: PL 67, 254.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 547; PL 130, 712-713.

Vetustissimae epistulae 2, 466-471.

Nadawca patrz List 6.

Adresat patrz List 20.

List 23

LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO TEGO SAMEGO

Et onus et honor

415 rok

PL 84, 661-664; JK 310; J³ 700; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 24: PL 20, 547-551.

Coll. Dionysii: PL 67, 254.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 547; PL 130, 712-713.

Coll. canonum Mutinensis, Fornasari 335, 21.

Vetustissimae epistulae 2, 482-487.

Nadawca patrz List 6.

Adresat patrz List 20.

List 24

**LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO AKACJUSZA,
BISKUPA ALEPPO**

Adgaudere litteris

415 rok

PL 84, 664; JK 307; J³ 697; CPL 1641.

Epistolae Innocentii 21: PL 20, 543-544.

Coll. Dionysii: PL 67, 256.

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 548; PL 130, 714.

Vetustissimae epistulae 2, 474-475.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Akacjusz, biskup Aleppo (378-432). HEO 693; M. Simonetti, „Acacio di Beroea”, NDPAC I, 36; A. Bober, „Akacjusz bp Beroei Syryjskiej”, EK 1, 207-208.

List 25

**LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO WAWRZYŃCA,
BISKUPA SIENY (?)***Diu mirati sumus***Lata 401-417**PL 84, 663-666; JK 318; J³ 715; CPL 1641.*Epistolae Innocentii* 41: PL 20, 607-608.*Coll. Dionysii*: PL 67, 256.*Breviarium canonicum Crisconii Africani*: PL 88, 865.*Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae*, Hinschius 548; PL 130, 714.*Vetustissimae epistulae* 2, 522-523.

Nadawca patrz List 6.

Adresat:

Wawrzyniec ze Sieny (?). Postać trudna do utożsamienia z kilkolwiek znanym. Zob. G. D. Dunn, „Innocent I's Letter to Lawrence: Photinians, Bonosius and the *Defensores ecclesiae*”, *Journal of Theological Studies* NS 63 (2012) 136-155.

List 26

**LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO RUFUSA,
EUZEBIUSZA ORAZ POZOSTAŁYCH BISKUPÓW***Magna me gratulatio***13 grudnia 414 roku**PL 84, 665-672; JK 303; J³ 691; CPL 1641.*Epistolae Innocentii* 17: PL 20, 527-537.*Coll. Quesnelliana*: PL 56, 505-513.*Coll. Dionysii*: PL 67, 257-262.*Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae*, Hinschius 549; PL 130, 715-720.*Vetustissimae epistulae* 2, 442-461.Jasper, *Papal Letters* 22-28.

Nadawca patrz List 6.

Adresaci:

Rufus, biskup Salonik, zob. wyżej, *List 12* (Innocentego).

Eusebiusz, niezidentyfikowany.

List 27

LIST TEGOŻ PAPIEŻA INNOCENTEGO DO WSZYSTKICH BISKUPÓW W TULUZIE

Saepe me

404 rok

PL 84, 671-674; JK 292; J³ 674; CPL 1641; Gryson 584.

Epistolae Innocentii 3: PL 20, 486-493 (list do Toledo).

Coll. Ps.-Is., Decreta Innocentii papae, Hinschius 552-553; PL 130, 720-722.

Vetustissimae epistulae 2, 390-403.

H. Wurm, *Studien und Texte zur Decretalensammlung des Dionysius Exiguus*, Bonne: Röhrscheid 1939, 128.

Jasper, *Papal Letters*, 36.

Nadawca patrz List 6.

List 28

LIST DEKRET PAPIEŻA ZOZYMA DO HEZYCHIUSZA, BISKUPA SALONY

Exigit dilectio

21 lutego 418 roku

PL 84, 673-675; JK 339; J³ 745; CPL 1644.

Epistolae Zosimi 9: PL 20, 670-673.

Coll. Dionysii: PL 67, 261.

Coll. Ps.-Is., Hinschius: 553; PL 130, 741-744.

Coll. Quesnelliana: PL 56, 571.

Vetustissimae epistulae 2, 624-629.

Jasper, *Papal Letters*, 22-28.

Nadawca:

Zozym, biskup Rzymu od 18 marca 417 do – prawdopodobnie – 26 grudnia 418. Datę rozpoczęcia dedukuje się z faktu, że Innocenty zmarł 12 marca, a z 22 marca mamy już jeden list Zozyma papieża (J³ 732). Świeńców dokonywano zaś w niedzielę, a ta wypadła właśnie 18 marca. Datę śmierci podaje po raz pierwszy LP 43, 2, a za nim *MartRom* i *MartBedae*; *MartHier* go nie wspomina, czyli nie był czczony jako święty jeszcze w V wieku. Jego pontyfikat był naznaczony rodzącą się schizmą pelagiańską (zob. Synody: Rzym (417), SCL 4, 236-240 oraz Kartagina (417), SCL 4, 240). LP 43, SCL 9, 101; HC 20; BS 12, 1493-1497; Fros 6, 262-263; B. Studer, „Zosimo papa”, NDPAC 3, 5713-5714; A. Pollastri, „Zosimo”, *Enciclopedia dei Papi*, Treccani.it; NSWP, 990; M. Wysocki, „Zozym”, EK 20, 1483-1484.

Adresat:

Hezychiusz, biskup Salony w Dalmacji od 405 do ok. 428 roku. Korespondował z Augustynem na temat końca świata (Augustyn, *List* 197). HC 506; G. Pilara, „Esichio di Salona”, NDPAC 1, 1767; NSWP, 435.

List 29

LIST TEGOŻ PAPIEŻA ZOZYMA DO DUCHOWIEŃSTWA RAWENNY

Ex relatione fratris

3 października 418

PL 84, 676; JK 345; J³ 750

Coll. Quesnelliana: PL 56, 573-574

Coll. Dionysii: PL 67, 264

Coll. Ps.-Is., *Hinschius* 554; PL 130, 744

Vetustissimae epistulae 2, 645

Italia Pont. V, 20, n. 2

Nadawca patrz List 28.

List 30

LIST PAPIEŻA BONIFACEGO DO HONORIUSZA AUGUSTA

Ecclesiae meae

1 lipca 420 roku

PL 84, 675-678, Jafe 353, J³ 787; CPL 1648.*Epistolae Bonifacii* 7: PL 20, 766-767.*Coll. Dionysii*: PL 67, 264.*Coll. Ps.-Is.*, Hinschius 554; PL 130, 745.*Vetustissimae epistulae* 3, 688-691.

Nadawca:

Bonifacy, biskup Rzymu od 28 grudnia 418 (konsekrowany 29 grudnia), podczas gdy 27 grudnia wybrano diakona Eulaliusza z poparciem prefekta Symmachusa (PCBE 2/1, 680-681). Zmarł 4 września 422 wg *MartHier* (zob. AS Nov. 487-488) i *MartBedae*; LP 44, 7 podaje 25 października. Na temat sporów związanych z tym podwójnym wyborem zob. CA 14-37. Początkowo cesarz popierał Eulaliusza, później kazał opuścić miasto obu biskupom, wreszcie poparł Bonifacego, LP 44, SCL 9, 102-104; por. wyżej, *List* 19, Innocentego do Bonifacego. HC 20; PCBE 2/1, 318-319; BS 3, 328-331; Fros 1, 489; M. Spinelli, „Bonifacio I papa”, NDPAC 1, 802-803; A. Pollastri, „Bonifacio I”, *Enciclopedia dei Papi*, Triccani.it; NSWP, 216; Cz. Baran, J. Szymusiak, „Bonifacy I”, EK 2, 793-794.

Adresat:

Honoriusz, cesarz rzymski Zachodu od 23 stycznia 393 do 15 sierpnia 423. R. Teja, „Un concilio imperiale in Occidente: L'intervento dell'imperatore Onorio nello schisma romano del 418-419”, w: *I Concili della cristianità occidentale, secoli III-V*, XXX Incontro di studiosi dell'antichità cristiana. SEA 78, Roma: Augustinianum 2002, 485-488; Ch. Doyle, *Honorius. The Fight for the Roman West AD 395-423*, Abingdon, Oxon – New York, NY: Routledge 2019.

List 31

**ODPOWIEDŹ HONORIUSZA AUGUSTA
DO PAPIEŻA BONIFACEGO***Scripta beatitudinis tuae***419/420 rok**

PL 84, 677-678; CPL 1648; Gryson 344.

Epistolae Bonifacii 8: PL 20, 767-76.*Coll. Dionysii*: PL 67, 265-266.*Coll. Ps.-Is., Decreta Bonifacii papae*: Hinschius 554-555; PL 130, 74.*Collectio Avellana* 37; SCL 14, 79-80.

Nadawca patrz adresat Listu 30.

Adresat patrz nadawca Listu 30.

List 32

LIST PAPIEŻA BONIFACEGO DO BISKUPÓW GALII*Valentinae nos***13 czerwca 419 roku**PL 84, 677-680; JK 349; J³ 783; CPL 1648.*Epistolae Bonifacii* 3: PL 20, 756.*Coll. Dionysii*: PL 67, 266-267.*Coll. Ps.-Is., Hinschius* 555; PL 130, 746-748.*Burchardus Wormaciensis*: PL 140, 596-597.Ivo Carnetensis, *Decretum*: PL 161, 407-408.*Decretum Gratiani* C. 3, q. 9, c. 10 (531).*Vetustissimae epistulae* 3, 668-673.

Nadawca patrz List 30.

Adresaci:

Patroklius Patrokles, biskup Arles w latach 412-426. Palanque, J.-R., *Le diocèse d'Aix-en-Provence* 253; HC 253; M. Wysocki, „Patrokles z Arles”, EK 15, 54.

Remigiusz, biskup Gap, być może tożsamy z Remediuszem z tego miasta, ale nic więcej nie wiadomo. Zob. BS 11, 101-102; HC 264.

Hilary, biskup Narbonne ok. 417-422. HC 353.

Sewer, Walery, Julian, Jan, Montan, Maryn, Maurycy – nieznani bliżej biskupi ustanowieni w Galii oraz siedmiu prowincjach.

Kastor, biskup Apt ok. 419-426. BS 3, 941; HC 261.

Leoncjusz, biskup Fréjus ok. 410-430. BS 7, 1315-1316; HC 262 lub biskup Besançon w latach 414-443. DHGE VIII, 1154; HC 282.

Konstantyn lub **Konstancjusz**, bp Uzès. R. Darriceu, „Uzès (diocèse d’)\”, *Catholicisme* XV (2000) 589-600.

Maksym – biskup Valence ok. 419. R. Darriceu, „Valence”, *Catholicisme* XV (2000) 632-642.

List 33

LIST TEGOŻ PAPIEŻA BONIFACEGO DO HILAREGO, BISKUPA NARBONY

Difficile quidem

9 lutego 422

PL 84, 679-680; JK 362; J³ 790; CPL 1648.

Epistolae Bonifacii 12: PL 20, 772-774.

Coll. Quesnelliana: PL 56, 574-576.

Coll. Dionysii: PL 67, 268.

Coll. Ps.-Is., Bonifacii Decreta 33, Hinschius 555-556; PL 130, 748.

Vetustissimae epistulae 3, 692-695.

Nadawca patrz List 30.

Adresat

Jesten z adresatów Listu 32.

List 34 (1)

LIST PAPIEŻA CELESTYNA DO BISKUPÓW GALII

Apostolici verba

15 maja 431 roku

PL 84, 679-686; JK 381; J³ 845; CPL 1652; Gryson 363.

PL 45, 1755-1760.

Epistolae Coelestini 21: PL 50, 528-537.*Coll. Dionysii*: PL 67, 267-274.*Coll. Crisconii Africani – fragmenta*: PL 88, 936-942.*Coll. Ps.-Is., Coelestini papae decreta*: Hinschius 556; PL 130, 749-754.

Nadawca:

Celestyn, biskup Rzymu od 10 września 422 (prawdopodobnie, gdyż wtedy wypadła niedziela po śmierci Bonifacego 4 IX) do 27 lipca 432, jak wynika z dodania 8 lat, 10 miesięcy i 17 dni do daty rozpoczęcia pontyfikatu, co przypisuje mu LP 45, 1 (choć później błędnie podaje 6 kwietnia). W tym dniu wspomina go też *MartRom*, a *MartHier* podaje różne daty wspomnień różnych Celestynów, nie pozwalając na utożsamienie ich z papieżem. LP 45; SCL 9, 104-105; HC 20; BS 3, 1096-1100; Fros 1, 532; B. Studer, „Celestino I”, NDPAC 1, 973-974; F. Gori, „Celestino I”, *Enciclopedia dei Papi*, Treccani.it; NSWP, 228; W. Kania, „Celestyn I”, EK 2, 1391.

List 34 (2)

LIST TEGOŻ PAPIEŻA CELESTYNA DO BISKUPÓW GALII

Cuperemus quidem

26 lipca 428 roku

PL 84, 685-690; JK 369, J³ 821; CPL 1650; Gryson 363.*Epistolae Coelestini* 4: PL 50, 430-436.*Coll. Quesnelliana*: PL 56, 576-581.*Coll. Dionysii*: PL 67, 274-278 (ciąg dalszy poprzedniego).*Coll. Ps.-Is., Coelestini papae decreta*: Hinschius 559; PL 130, 754-758.*Coll. canonum Mutinensis*: Fornasari 342 n. 45, 11.*Vetustissimae epistulae* 3, 722-734.Jasper, *Papal Letters*, 22-28.

Gallia Pontificia: répertoire des documents concernant les relations entre la Papauté et les églises et monastères en France avant 1198, III/1, ed. B. Schilling, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht 2006, 59-60.

Nadawca patrz List 34 (1).

List 35

LIST TEGOŻ CELESTYNA DO BISKUPÓW W APULII I KALABRII

Nulli sacerdotum

21 lipca 429 roku

PL 84, 689-690; JK 371; J³ 823; CPL 1651; Gryson 363.

Epistolae Coelestini 5: PL 50, 436-437.

Coll. Quesnelliana: PL 56, 581.

Coll. Ps.-Is., Coelestini papae decreta: Hinschius 561; PL 130, 758.

Coll. canonum Mutinensis: Fornasari 345, n. 45, 15 (cap. 1 i 3).

Decretum Gratiani D. 38, c. 4 (141); D 61, c. 7 (229-230); D. 62, c. 2 (234).

Italia Pont. IX, 272-273, n. 2.

Vetustissimae epistulae 3, 736-739.

Nadawca patrz List 34 (1).

List 36

LIST PAPIEŻA LEONA PRZECIWKO EUTYCHESOWI, OPATOWI Z KONSTANTYNOPOLA

Ad notitiam nostram

1 czerwca 448 roku

PL 84, 681; JK 418; J³ 926; CPL 1656; Gryson 620.

Epistolae Leonis 20: PL 54, 714; ACO II/4, 3, n. 1.

Coll. Ps.-Is., Decreta Leonis papae: Hinschius 580-581; PL 130, 736.

Jasper, *Papal Letters*, 47. 54.

Nadawca:

Leon, biskup Rzymu, wybrany zaocznie biskupem w czasie misji dyplomatycznej w Galii, został konsekrowany 29 września 440 roku (Marcellinus

Comes i Prosper z Akwitanii; Leon co rok zwoływał synod na ten dzień), zmarł 10 listopada 461 roku (*MartHier* i *MartRom*). Na jego czasy przypada kontrowersja wokół Soboru Chalcedońskiego (451). Listy zebrane w CA przede wszystkim tego dotyczą. LP 47, SCL 9, 110-113; HC 20; PCBE 2/1, 1271-1272; BS 7, 1232-1280; Fros 3, 590-592; B. Studer, „Leone I papa”, NDPAC 2, 2768-2772; E. Cavalcanti, „Leone I”, *Enciclopedia dei Papi*, Treccani.it; NSWP, 639-642; P. Szczur, „Leon I Wielki”, EK 10, 765-767.

Adresat:

Eutyches, archimandryta z Konstantynopola, oskarżał biskupa Flawiana o nestorianizm, gdyż tak pojmował jego nauczanie o dwóch naturach Chrystusa. Odwoływał się do pamięci Cyryla Aleksandryjskiego i Atanazego, któremu przypisywał głoszenie „jednej natury Wcielonego Słowa”, co w rzeczywistości było sloganem Apolinarego z Laodycei (IV w.). Utrzymywał, że natura ludzka jakby rozpuściła się w boskiej, przez co Chrystus nie był współistotny ludziom. W jego sprawie odbyły się dwa synody w Konstantynopolu, w listopadzie 448 roku (SCL 6, 62-105) i w kwietniu 449 (SCL 6, 105-143), oraz jeden w Efezie w sierpniu 449 (SCL 6, 144-172), który przeszedł do historii jako „sobór zbójcecki”. Jak widać z listu, Leon na razie nie zna poglądów Eutychesa. Następne listy Leona dotyczą tego sporu, teoretycznie rozwiązanego na Soborze Chalcedońskim w 451 roku. Wbrew tytułowi nadanemu w kolekcji list nie jest „przeciw” Eutychesowi, ale uprzejmą odpowiedzią. A. Di Berardino, „Eutiche”, NDPAC 1, 1870-1871; J. Misiurek, „Eutyches”, EK 4, 1347; NSWP 330.

List 37 (1)

LIST PAPIEŻA LEONA DO FLAWIANA, BISKUPA KONSTANTYNOPOLA

Cum Christianissimus

18 lutego 449 roku

PL 84, 691-692; JK 420; J³ 929; CPL 1656; Gryson 620.

Epistolae Leonis 23: PL 54, 731-733; Silva-Tarouca 15, 2-4, n. 2; ACO II/1.2, 46, n. 4 (tekst grecki); ACO II/4, 4-5, n. 3 (tekst łaciński).

Coll. Ps.-Is., Decreta Leonis papae: Hinschius 581; PL 130, 765-766.

Nadawca patrz List 36.

Adresat:

Flawian, biskup Konstantynopola w latach 446-449. Od początku uczynił sobie wroga z Chryzafiusza, eunucha cesarskiego o wielkim wpływie na dworze, gdyż zamiast żadanego złota podarował mu jakieś dewocjonaia (por. Ewagriusz, HE II, 2; Teofanes, *Chronographia* a. 440). Prowadził synody przeciwko Eutychesowi (zob. list poprzedni) i na „soborze zbójcekim” został potępiony, zesłany na wygnanie i tak dotkliwie pobity, że po paru dniach umarł. Zob. Grumel 43-50 (sugeruje 11 sierpnia jako datę jego śmierci, 3 dni po rozpoczęciu soboru); HEO 4; BS 5, 889-909; Fros 2, 332-333; M. Simonetti, „Flaviano di Costantinopoli”, NDPAC 2, 1980-1981; NSWP, 370-371; M. Wójcik, „Flawian”, EK 5, 322.

List 37 (2)

ODPOWIEDŹ FLAWIANA, BISKUPA KONSTANTYNOPOLA, DO LEONA, PAPIEŻA RZYMU

Nulla res diaboli

449 rok

PL 84, 693-694; CPL 1656; Gryson 620.

Epistolae Leonis 22: PL 54, 728-732; ACO II/1, 36-37 (tekst grecki).

Coll. Ps.-Is., Decreta Leonis papae: Hinschius 581-582; PL 130, 766-767.

Nadawca patrz adresat Listu 37 (1).

Adresat patrz nadawca Listu 36.

List 38

LIST LEONA DO BISKUPA FLAWIANA

Lectis dilectionis tuae

15 czerwca 449 roku

PL 84, 693-700; JK 423; J³ 934; CPL 1656; Gryson 620.

Epistolae Leonis 28: PL 54, 755-782.

ACO II/2, 1, 24-33; Silva-Tarouca 9, 20-33; DSP 1, 196-212.

Nadawca patrz List 36.

Adresat patrz List 37 (1).

List 39

**LIST PIOTRA, BISKUPA RAWENNY,
DO PREZBITERA EUTYCHESA***Tristis legi***Ok. 448/449 roku**

PL 84, 701-702 (versio brevior); CPL 229; Gryson 700.

Epistolae Leonis 25: PL 54, 739-743 (versio longior); ACO II/3, 1, 6-7 (tekst łaciński); ACO II/1, 2, 45-46 (tekst grecki).

PL 106, 564-565 (versio longior).

PL 106, 566 (versio brevior).

Nadawca:

Piotr (380-450), biskup Rawenny od ok. 430, zwany od IX wieku Chryzologiem (Złotosłownym) ze względu na sławę jego homilii. Andreas Agnellus, *Liber Pontificalis Ecclesiae Ravennatis*, 47-52, MGH SS rer. Long. 310-315; PCBE 2/2, 1728-1730; B. Studer, „Pietro Crisologo”, NDPAC 3, 4082-4083; S. Koczwarą, „Piotr Chryzolog”, EK 15, 638-639; NSWP 800-801; Petrus Chrysologus, *Los Sermones de S. Pedro Crisologo*, ed. A. Olivar, Montserrat 1962, 90-91.

Adresat patrz List 36.

List 40

LIST PAPIEŻA LEONA DO SYNODU EFESKIEGO*Religiosa clementissimi***13 czerwca 449 roku**

PL 84, 701-702; JK 427; J³ 938; CPL 1656; Gryson 621.

Epistolae Leonis 33: PL 54, 797-79.

Coll. Quesnelliana: PL 56, 745.

Coll. Ps.-Is., Decreta Leonis papae: Hinschius 600; Pl 130, 780.

ACO II/4, 15-16, n. 12 (tekst łaciński); ACO II/1, 1 (tekst grecki).

Silva-Tarouca 15, 19-21, n. 8.

Nadawca patrz List 36.